

86 Angyal Gyula

VÉRMONSZUN

– HAIBUNOK POL POT

DIKTATÚRÁJÁRÓL

ha a haiku
csak tizenhét szótag: az
ember csak csontváz

A költészetben találhatsz számszerűséget, de nem a számok teszik költészetté, hanem a lélek. Leírhatsz egymás mellé tizenhét bármilyen szótagot. Egymás mellé illeszthetsz emberi csontokat. Mégsem fognak élni, csak ha átjárja őket szövegekkel az élet és megmozdítja őket a termő rejtelem.

ahol az elvtárs
köszönt fagyosan ott a
testvér szitokszó

Valami megváltozott. Minden. A család helyett mostantól a Párt igazítja életünket. A legidegenebb elvtárs, Pol Pot megszólítása Egyes Számú Testvér. A család intézményét eltörlik, hogy jobb kommunisták lehessünk.

Pol Pot vezér lett
időszámítás szerint
visszafejlődés

Szalot Szár kinevezte magát Pol Pot-tá. Politique Potentielle. A legkhmerebb khmer elfoglalta csapataival a fővárost és 1975-öt kinevezte 0. évnék. Két évezredet bukunk a civilizáció tantárgyából.

négy év halál zeng
nincsen pihenés, ünnep
csak vérmonszonok

87

1975-1979. A történelmünkéből kivájt évek, amikor a "pihenés" jelentése "lustaság" és büntetendő. Az ünnepeinket tarkón csapták és tömegsírokba hányták. Egyetlen, végtelen ünnepünk maradt: végtelen éljenzés a forradalmi szervezetnek az Angkarnak. Többen nem érdemlünk. Évszakainkat egymásba mossa a záporozó vér.

lelőttek pedig
csak annyit vallottam be:
szívem nyara vagy

Pol Pot kimondta, hogy a tökéletes kommunizmusnak útjában áll a szerelem, a család. Kedvesem, amikor engem kihallgattak és megkínnoztak, követelték, hogy valljam be: a Párt ellensége vagy. Nem tehettem. A szerelmünk napfényébe hunyorogva nem láttam a Párt felhőjét. Boldogan haltam meg, szerelmem. Megőriztelek magamban olyan tisztának, amilyen vagy.

hasonlítanak
nem a gyötört arcaik
csak tarló lelkük

A börtön, a kényszermunka, az ideológiai továbbképzés először egyenruhával, aztán egyensóványással, majd egyenreménytelenséggel veszi el az egyéniséget. Az Egy Én feloldódik az eső sarában, a börtönpadló betonjában, az érzelemsarjú utolsó ős-merisztémáit is lekaszálvá lesz tarló. A zsarnokság legfőbb tápláléka a lélek.

khmer táncosnő ás
fejdísze palota volt
most csak sárfészek

A kultúra munkaerőpocsékolás, a művészet merénylet. A táncoló láb-aknak a rizsföld lucskában a helyük, a fejdísz fölös súlya a gravitációval nevel alázatossá. Hajolj meg, osztályellenség, a forradalom előtt.

csak annyit tudj hogy
szeretlek kiscicám és
túl kell mindent élj

- 88 Kislányom, most az egyenruhások elragadnak tőled és nem tudlak megvédeni. Ha kell, dolgozz, ha kell, hazudj, ha kell, felejtsd el a nevet és hogy hol születted. Csak maradj életben, ebben a tépőfogas országban, ami ellenséggé nevezte ki anyát és gyermekét.

sárlélek arat
parancs szerint marokkal
tavaly festő volt

Vénember vagyok, láttam már eleget. Tavaly ilyenkor még szabad ember voltam, festményeim és tanítványaim finoman szálldosó szeretetében. A Párt ellenséggé nyilvánított, mert Pol Potnak az értelmiség ellenség. A gyűlölet és az ostobaság primitív szóismétlésekre épül. Sarlóatlan tenyerem piros barázdák aranymetszése. Lelkem sár. Mégis én látom meg egyedül a sár vízrajzának mesterművonásait.

a viet dalnok
átvágott torokkal is
virágot jelent

A kínai származás ellenség. A viet származás ellenség. Minden nem-khmer származás ellenség. Az énekes ellenség. A kivégzendő viet utolsó lélegzeteivel a természet szépségeiről dalol. Torkán, nyaki ütőerein fröcskölő szirmokat bont a lázadás. Vörösebb, mint a forradalom zászlaja.

négy évnyi agyfagy
a jégkristályok száma
kettőmillió

Három évi és nyolc hónapig a józan ész parazsát az elárasztott rizsföldek medencéiben fojtogatták. Az emberek pedig, ki jajongva, ki halkán, ki némán, elottották saját elméjüket, hogy az őrület őrjöngése alatt elbújhassanak. Kettő millió lélek húlt ki a metaforikus zászlópiros télben.

rizst ültet sírva
halálíg az öt éves
osztályellenség

Öt éves vagyok. Hiányzik anya. Hiányzik apa. Éhes vagyok. Rist 89
ültetek. Ha eleget ültetek, kevesebb verést kapok. Azt mondják
a vörös testvérek, hogy osztályellenség vagyok. Pedig még nem jártam
iskolába. Azt mondják, már nem fogok.

most nincs háború
véres béke virágzik
év és ész nélkül

A kommunista forradalom nem háború. A kommunista forradalom egy
szenvedélyes béke, ahol alvadt vérszőnyegen menetel a győzhetetlen
akarat. A civil kocsikat, gépeket bezúzzák. Nem kell emlék, sem gon-
dolat. Ősemberi barlangidill.

legel a szántó
savanyú dögszag leng de
állat nincsen itt

A szántóról elvánszorogtak az ökrös parasztok. Most a föld legel,
kérődzik. Orrot csípő bűzű szél bukdácsol a talajból kiálló karokon,
lábakon.

akasztott aggok
kamasz hóhérok földjén
inverz kalászkok

Egymást nézi ég és föld. A kamaszkorú kivégzők dicséretet kapnak a
hasznavehetetlen öregek felakasztásáért. Szakszerű csomók feszül-
nek. Az égre biggyesztett akasztófákon fehér hajú testek kalászai; a
földeken a rizs meghajlik a gyásztól.

mint búzarögök
zokognak összebújva
tört aranyfogak

A burzsoá életmód jelképe az aranyfog. Hősiesen kitörjük őket az állkapcsokból, hogy egykori gazdáik a súlytól megkönnyebbülve kocoghassanak dolgozni. Zsákjainkban káprázik a fogtermés.

90 feltört kis ugar
tíz éves sem volt mikor
bivaly ment bele

Katonáinknak nőre van szüksége. Az osztályellenségnek fegyelmezésre. A kilenc éves diáklány bivalyvadságú katonák teste alatt fegyelmeződik.

anya és lánya
tépett szirmú lan thom-ok
khmer ikebana

Minden nő egy-egy virág. A Vörös Khmer hős katonái egymás mellé fektetik az anyát és a lányát. Sorban megajándékozzák őket a női fájdalommal. Két nő: két fej, két törzs, négy kar, négy láb, szétvetve, véres mozdulatlanságban. Szirmaik helyzete a vadságé. Erő-szaké.

vezért éltetve
minden dalunkban néma
jajongás szikkad

Naponta csak egyszer ehetünk. Ritkán ihatunk, szerencsére az eső adakozik. Felmarjult torkunkban nincs helye falánkságnak, helyette az Egyes Számú Testvért kell éltetnünk. Minden éhségünk üres pártimádat.

professzor körmén
tinta, alatta izzó
vaskánikula

A tanárembert tintafoltos körméről ismered fel. A Vörös Khmer foglyot csinál a professzorból, börtönt az iskolából, kínozómestert a diákból. Felizzított vasat döf a vallató diák a fehér hajú professzor körme alá. Forgatja, vallat, nevet.

francia gyarmat
sarán egy hazafias
danse macabre sarjad

Most csak egyetlen francia "nevű" van az országban: Pol Pot. 91
Egykori gyarmatból lettünk patridióta rémállam.

(khm) eredj khmer egy rút
bokor mögé köpni rőt
tüdőd avarát

Nem kell lőszerre pazarolni a munka által megtermelt hasznot. Öld
meg a khmert munkával. Rövid élete őszén a kényszerparaszt vért köp
beteg tüdejéből.

szép kiskamasz lány
éretlen szépségét a
közösbe dobják

Alig nyitja ki szirmait a lan thom, vad marakodásban roncsolódik szét
a szüzesség. Kéjsóvár sor áll és kezdik újra.

a történelem
Pol Pot testvérünk előtt
már lekaszálvá

Az Egyes Számú Testvér elégetett, felrobbantott, széttört minden
elérhető, ami a 0. év előtti időkre emlékeztette. A kommunizmus szá-
mára mindez aláírhatatlan történelem.

nincs idő nincs tér
csak termelés ügethet
vak szezonmunka

Nem kell tervezned. Nem kell utaznod. Csak ha mi parancsoljuk. Gond-
talan, visszafejlődött állat lehetsz, szemellenzödet napi normákból
illesztjük elmédre.

drága jó anyák
szétvágva a szántón már
záport ölelnek

Az anyák, akik gyermekeiket visszatartják a Párttól, ellenségek. Szabdalt testükön zokogva csimpaszkodik a csecsemőárva eső.

92

hiába édes
a batáta ha vértől
sózott földben nőtt

A szegény ember édessége a batáta. Az osztályellenség keserű munkával ülteti, keserű könnyekkel öntözi. Amikor enni akar belőle, az őrszétveri a fejét. Sós vér csurog a talajba.

újévig élni
sikerül csak építsünk
egy aranyszobrot

Az Egyes Számú Testvér parancsa: a rekvirált aranyból állítsunk neki szobrot. Hősi zsebeinkbe szívárog a kincs. Csak harsogjunk, akkor nem veszi észre.

aki számára
mindenki ellenség, az
pont a főbűnös

Pol Pot megöleti ellenségként a kisebbségeket, a művészeket, a szemüvegeseket, a tanárokat, buddhista szerzeteseket, a városiakat és néha saját párttársait. Nem ért semmit, nem bán semmit. Úgy hal meg, hogy nem tudja: ő maga volt az ok.

biztos mint a Nap
hogy új élet zöldell a
vérmonszun után

Kicsim, te már nem emlékszel a nevemre, se a falunkra, nem végeztél ki egyetlen bűnöst sem. Csak túlélted, éhesen és sebzetten. Túlélted, Kambodzsa.